

ข้อเสนอแนวความคิด/วิธีการเพื่อพัฒนางานหรือปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
โครงการอุปถัมภ์สายน้ำเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ
และสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมาร
จังหวัดอุบลราชธานี

นางสาวพรอำภา สุรภักดี
นักวิชาการสิ่งแวดล้อมปฏิบัติการ
ตำแหน่งเลขที่ 2098 ส่วนสิ่งแวดล้อม
สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดอุบลราชธานี

ขอประเมินเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งนักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการ
ตำแหน่งเลขที่ 2098 ส่วนสิ่งแวดล้อม
สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดอุบลราชธานี
สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ปีงบประมาณ 2556

โครงการอนุรักษ์สายน้ำเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ
และสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมาร
จังหวัดอุบลราชธานี

นางสาวพรอำภา สุรภักดิ์
นักวิชาการสิ่งแวดล้อมปฏิบัติการ
ตำแหน่งเลขที่ 2098 ส่วนสิ่งแวดล้อม
สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดอุบลราชธานี

เสนอขอประเมินเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งนักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการ
ตำแหน่งเลขที่ 2098 ส่วนสิ่งแวดล้อม
สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดอุบลราชธานี
สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ปีงบประมาณ 2556

ข้อเสนอแนวความคิด/วิธีการเพื่อพัฒนางานหรือปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

เรื่อง โครงการอุปถัมภ์สายน้ำเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ
และสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมาร จังหวัดอุบลราชธานี

หลักการและเหตุผล

จังหวัดอุบลราชธานี เป็นพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ด้วยแหล่งน้ำธรรมชาติต่างๆ ได้แก่ แม่น้ำมูล ชี ลำโดม ลำเซบาย ลำเซบก และลำห้วยสาขาต่างๆ ปัจจุบันจังหวัดอุบลราชธานีมีระบบบำบัดน้ำเสียชุมชนเพียง 2 แห่ง คือ เทศบาลนครอุบลราชธานี และเทศบาลเมืองวารินชำราบ ดังนั้นชุมชนต่างๆ ที่อยู่ริมน้ำจึงมีการปล่อยน้ำเสียที่ยังไม่ได้บำบัดลงสู่แหล่งน้ำต่างๆ ส่งผลให้คุณภาพน้ำเสื่อมโทรมลง ในการแก้ไขปัญหาปัญหามลพิษด้านแหล่งน้ำตามแนวพระราชริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สามารถดำเนินการได้โดยอาศัยหลักการธรรมชาติบำบัดธรรมชาติด้วยระบบพื้นที่ชุ่มน้ำ ทั้งนี้สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ ทรงเห็นความสำคัญของการรักษาแหล่งน้ำ ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำ กุ้ง หอย ปู ปลา และได้มีพระราชดำริเนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษาปี 2550 โดยพระองค์ขอให้รัฐบาลและประชาชนช่วยกันรักษาป่า รักษาแหล่งน้ำ รักษาความสะอาด รักษาสิ่งแวดล้อม ดังนั้น จังหวัดอุบลราชธานีจึงได้ร่วมกับสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดอุบลราชธานี จัดทำ “โครงการอุปถัมภ์สายน้ำเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ และสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมาร จังหวัดอุบลราชธานี” ขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน โดยการบริหารจัดการและบำบัดน้ำเสียชุมชนก่อนปล่อยลงสู่ลำน้ำธรรมชาติ ตามแนวพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ตลอดจนรณรงค์ประชาสัมพันธ์และสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการอนุรักษ์ พื้นฟูสายน้ำ พัฒนาปรับปรุงสิ่งแวดล้อมพื้นที่ชุ่มน้ำให้ได้ครอบคลุมทุกพื้นที่ในจังหวัดอุบลราชธานี ให้สามารถใช้น้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สวยงามต่อไป

บทวิเคราะห์/แนวคิด/ข้อเสนอ

บทวิเคราะห์

โครงการอุปถัมภ์สายน้ำเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ และสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมาร จังหวัดอุบลราชธานี มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อป้องกัน แก้ไข และติดตามเฝ้าระวังปัญหามลพิษทางน้ำในแม่น้ำมูล ซึ่งเป็นแม่น้ำสายสำคัญสายหลัก ของจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งในปัจจุบันจากการตรวจวัดคุณภาพน้ำ พบว่าในบางจุด เก็บตัวอย่างน้ำ เช่น สถานีสูบน้ำประปาตำบลน้อย และปากห้วยแจะแม่ บ้านท่าบ่อ ซึ่งเป็นแหล่งน้ำดิบเพื่อการผลิตน้ำประปาสำหรับชุมชนในเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี และเทศบาลแจะแม่ มีการปนเปื้อนมลพิษอย่างรุนแรง คุณภาพน้ำอยู่ในระดับเสื่อมโทรม โดยดัชนีชี้วัดคุณภาพที่เป็นปัญหาสำคัญ คือ ปริมาณความสกปรกในรูปของสารอินทรีย์ (BOD) ปริมาณ โคลิฟอร์มแบคทีเรียทั้งหมด (TCB) และปริมาณฟิคอลโคลิฟอร์มแบคทีเรีย (FCB)

แนวคิด

แนวคิดในการดำเนินการ ประกอบด้วย

1. การบริหารจัดการน้ำเสียและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน

ตามแนวพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

น้ำเสียจากชุมชน เป็นปัญหาหลักประการหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อ สภาพแวดล้อมเป็นอย่างมาก น้ำเสียเหล่านี้สามารถแก้ไขและ/หรือปรับปรุงสภาพให้ดีขึ้นด้วยการนำไปทำการบำบัดเพื่อให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น เทคโนโลยีที่ใช้ในการบำบัดน้ำเสีย มีอยู่หลากหลายวิธีการ แต่เทคโนโลยีที่สร้างขึ้นเหล่านี้มักจะต้องใช้การลงทุนที่ค่อนข้างสูงทั้งในด้านเครื่องจักรกลและพลังงาน รวมทั้งความยุ่งยากในการบำรุงรักษา สำหรับ เทคโนโลยีการบำบัดน้ำเสียตามแนวพระราชดำรินั้น พระองค์ทรงต้องการให้เป็น เทคโนโลยีที่ง่าย สะดวก และเป็นวิธีการที่อาศัยธรรมชาติให้ช่วยเหลือธรรมชาติด้วยกันเอง โดยการอาศัยพืชช่วยในการกรองหรือฟอกน้ำให้สะอาดขึ้น อันเป็นผลมาจากพืช จะดูดซับธาตุอาหารที่มีอยู่ในน้ำเสียนำไปใช้ในการเจริญเติบโต และการย่อยสลาย

สารอินทรีย์โดยจุลินทรีย์ที่อยู่ในดินช่วยประกอบกัน นอกจากนี้การใช้พืชกรองน้ำเสีย ประเภทหญ้าเลี้ยงสัตว์ยังจะได้รับผลประโยชน์ในการนำไปใช้ในการจักสาน ทำดอกไม้ประดิษฐ์ เยื่อกระดาษ เชื้อเพลิงชีว และป้องกันการชะล้างพังทลายของดินอีกทางหนึ่งด้วย และเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายในการดำเนินการบำบัดน้ำเสียที่ต้องลงทุนสูง

อย่างในปัจจุบัน เทคโนโลยีตามแนวพระราชดำรินี้ได้รับการศึกษาวิจัยและพัฒนา โดยโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งได้ทำการพัฒนาใช้พืชทั่วไป 3 ชนิด คือ ฐุฎาญี กกกกลม (จันทบูรณ) และหญ้าแฝกอินเดีย เป็นพืชที่หาได้ง่ายโดยทั่วไปและมีแพร่หลายอยู่ในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมีประสิทธิภาพในการบำบัดน้ำเสียได้อีกด้วย

2. แนวทางการบำบัดน้ำเสียจากบ้านเรือนเบื้องต้น

ปัจจุบันบ้านเรือนและอาคารขนาดใหญ่ไม่มีการจัดการน้ำเสียเบื้องต้น หรือหากมีจะเป็นการติดตั้งบ่อเกรอะ-บ่อซึม ซึ่งไม่เพียงพอ ทำให้ชุมชนเมืองหลายแห่งที่ไม่มีระบบจัดการน้ำเสียหรือระบบบำบัดน้ำเสียรวมศูนย์ ยังคงระบายน้ำเสียลงสู่ท่อระบายน้ำและไหลลงแหล่งน้ำอย่างต่อเนื่อง จำเป็นอย่างยิ่งในการสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ชุมชนในการลด ป้องกัน และจัดการน้ำเสียเบื้องต้นแบบง่ายๆ และเบ็ดเสร็จด้วยตนเอง ตลอดจนรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ ส่งเสริม และสนับสนุนให้มีการติดตั้งบ่อดักไขมัน บ่อเกรอะ บ่อซึม ไว้ในทุกบ้าน

3. การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูสายน้ำในจังหวัดอุบลราชธานี

สร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และสอดส่องดูแลคุณภาพแหล่งน้ำ โดยการรณรงค์ให้ความรู้ด้านการตรวจวัดคุณภาพน้ำอย่างง่ายจากการสังเกตสี กลิ่น และการใช้สิ่งมีชีวิต เช่น สัตว์หน้าดินที่พบในแหล่งน้ำ เพื่อประเมินคุณภาพน้ำเบื้องต้น ตลอดจนแนวทางการแจ้งเหตุผิดปกติด้านมลพิษทางน้ำแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอ

1. ขั้นตอนเตรียมโครงการ (Project Preparation)

1.1 ออกคำสั่งจังหวัดแต่งตั้งเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติราชการ

1.2 ดำรวจข้อมูลพื้นที่ในการดำเนินการโครงการ ประสานงานหน่วยงานราชการและประชาชนในพื้นที่เพื่อชี้แจงโครงการตลอดจนสำรวจความต้องการของประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งวิเคราะห์สภาพพื้นที่ความเหมาะสมในการดำเนินโครงการ

1.3 ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่โครงการ ผ่านสื่อต่างๆ ได้แก่ สปอร์ตโฆษณา รายการวิทยุคลื่นแห่งความดี 103 FM เอกสารคู่มือการดำเนินงานโครงการฯ คู่มือลดและบำบัดมลพิษจากของเสียในครัวเรือนและสถานประกอบการ แผ่นพับการบำบัดน้ำเสียในครัวเรือนสำหรับประชาชน ป้ายนิทรรศการรณรงค์การติดตั้งบ่อดักไขมันอย่างง่ายในครัวเรือน เป็นต้น เพื่อใช้แจกจ่ายแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งในจังหวัด โรงเรียนสถานศึกษา และประชาชนผู้สนใจ

2. ขั้นตอนการดำเนินโครงการ (Project Implementation)

2.1 จัดทำคู่มือการดำเนินงาน

2.2 ดำรวจออกแบบระบบปรับสภาพน้ำเสียและระบบบำบัดน้ำเสีย ตามความเหมาะสมของพื้นที่และปริมาณการเกิดน้ำเสีย

2.3 ดำเนินการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย 3 แห่ง และระบบปรับสภาพน้ำเสีย 3 ระบบ

2.4 ดำเนินการเปิดตัวโครงการและทำบันทึกข้อตกลงกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ติดแม่น้ำมูลและลำน้ำสาขา

2.5 ดำเนินการจัดการฝึกอบรมการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำและการดูแลรักษาระบบ

2.6 รายงานผลการปฏิบัติงาน

3. ขั้นตอนผลผลิตผลลัพธ์ (Project Result)

3.1 ตรวจสอบประเมินผลการดำเนินงานโครงการ

3.2 ดำเนินการจัดการมอบรางวัลแก่ อปท./อำเภอ ที่มีการดูแลรักษาสายน้ำ
ระดับดีเด่น

3.3 สรุปผลการดำเนินงาน

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. คุณภาพแหล่งน้ำดีขึ้น สภาพแวดล้อมของแหล่งน้ำได้รับการพัฒนาและปรับปรุง
ภูมิทัศน์ ให้สะอาด สวยงาม

2. อปท. และชุมชนริมน้ำมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูคุณภาพในแม่น้ำมูล
และลำน้ำต่างๆ

3. อปท. มีระบบปรับสภาพน้ำเสียและระบบบำบัดน้ำเสียที่สามารถบำบัดน้ำเสีย
ชุมชนได้

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

ตัวชี้วัด	หน่วยนับ	จำนวน
1. มาตรฐานคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิว ดินได้มาตรฐาน	สถานีตรวจวัด	4 สถานี
2. อปท. และชุมชนริมน้ำมีการพัฒนา แหล่งน้ำเฉลิมพระเกียรติฯ และการ จัดงานรณรงค์เฉลิมพระเกียรติฯ	อปท./ครั้ง	3 แห่ง/3 ครั้ง
3. พื้นที่ต้นแบบระบบบำบัดน้ำเสีย	แห่ง	3 แห่ง
4. เปิดตัวโครงการ/ลงนาม	ครั้ง	1 ครั้ง
5. จำนวนระบบปรับสภาพน้ำเสีย	ระบบ	3 ระบบ